

2019

**KOMAF MET
ARMOEDE**

Dossier
**Armoede halveren is
perfect mogelijk**

Persconferentie 11 april 2019

Armoede halveren is perfect mogelijk

1. De campagne #Komafmetarmoede

10 jaar armoedig beleid was de conclusie van de tiende Armoedebaarometer. De cijfers blijven ontstellend hoog. De laatste cijfers zijn zelfs meer dan negatief: de kinderarmoede in Vlaanderen stijgt tot boven de 15%, de armoede in België stijgt tot boven de 19%. Deze cijfers zijn een schande voor een welvarend land en een rijke regio. Een dubbele schande omdat in de naburige landen met een vergelijkbare welvaart de armoede veel lager ligt.

Armoede bestrijden vraagt dus een ander, een **moedig beleid**. Een beleid dat langdurig en consequent fors inzet op armoedebestrijding. Het vraagt dus moedige politieke keuzes om bestaande middelen in te zetten in de strijd tegen armoede en ongelijkheid. **Een moedig beleid dat herverdeelt.**

Op 1602, de Aftrap, hebben meer dan 350 mensen uit alle hoeken uit Vlaanderen 4 prioriteiten gekozen:

- vervangingsinkomens en bijstandsuitkeringen optrekken tot boven de Europese armoedegrens
- meer kwaliteitsvolle en betaalbare woningen en een duurzaam en eerlijk energiebeleid
- eerlijke fiscaliteit
- een sterke solidaire verplichte ziekteverzekering die een brede bescherming voor iedereen biedt.

Met de campagne #Komafmetarmoede zetten we in op de 4 prioriteiten en 28 voorstellen. 28 voorstellen waarvan we weten dat ze armoede kunnen halveren.

De campagne #Komafmetarmoede daagt de politieke partijen en de kandidaten uit. Willen ze gaan voor een moedig beleid? Willen ze armoede bestrijden door moedige keuzes te maken?

De website www.komafmetarmoede.be daagt de partijen uit. De kusttram, trams en bussen in de 13 centrumsteden maken de uitdaging bekend. 150.000 broodzakken maken gezinnen alert voor armoede en nodigen iedereen uit om een vriendelijke mail te sturen.

Met deze campagne zetten we **armoede op de politieke agenda**.

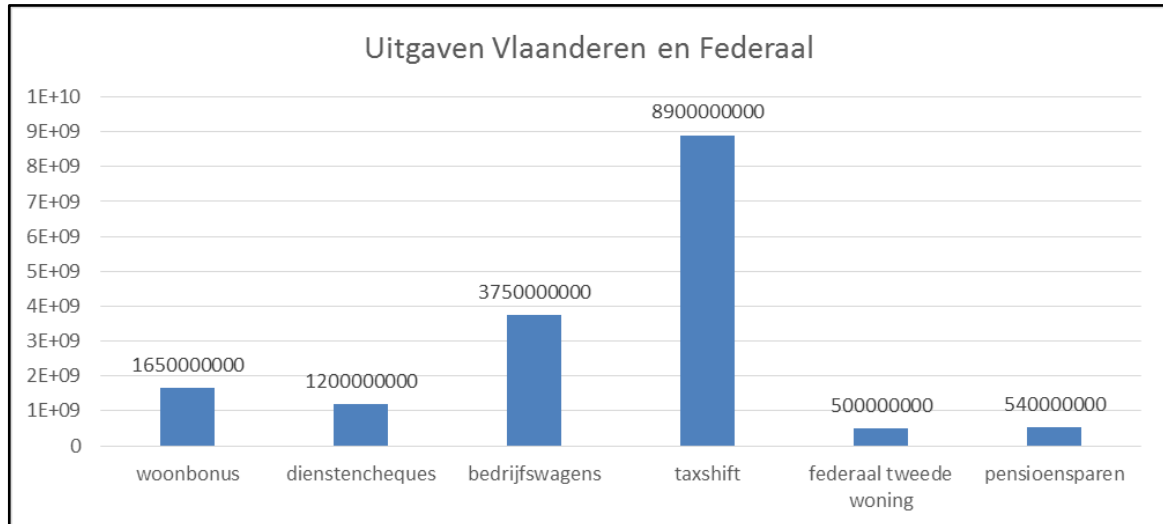
Ons eerste agendapunt is een 10-jaren plan dat na overleg met mensen in armoede en een brede dialoog wordt voorgelegd aan de parlementen. Het bevat een beperkt aantal duidelijke doelen, concrete budgetten, gedeelde verantwoordelijkheden, inspanningsverplichtingen, ...

Dit 10-jarenplan is dus meer dan een Vlaams Actieplan Armoedebestrijding of het (onzichtbare) federaal Kinderarmoedeplan. Dit is geen optelsom van honderden maatregelen en maatregeltes. Het gaat om effectieve hefbomen die armoede op tien jaar minstens kunnen halveren. Was dit trouwens geen belofte van de huidige Vlaamse regering?

Dit is de eerste maatregel: samen met mensen in armoede, armoedeverenigingen, experts, de brede samenleving en sociale partners een tienjaarplan armoedebestrijding opstellen, monitoren en bijschaven waar nodig. En dit vraagt middelen.

2. In een welvarend land zijn er middelen te over

Eén van de grote struikelblokken is steeds de kost van armoedebestrijding. Armoede bestrijden vraagt niet enkel veel tijd en energie, maar ook heel veel middelen. Middelen die in tijden van budgettaire uitdagingen niet gemakkelijk te vinden zouden zijn.

Nochtans geven de Vlaamse en de federale regering zeer veel geld uit. In de eerste grafiek worden enkele grotere uitgaven verzameld: woonbonus, dienstencheques, bedrijfswagens, federale uitgaven voor een tweede woning, taxshift, en pensioensparen. We vergeten hier nog de vele fiscale uitgaven voor energiebesparing, klimaat, ... Hiermee beloont, stimuleert of ontziet men fiscaal de burgers. Het gaat in totaal om meer dan 16 miljard.

Al deze uitgaven hebben echter een keerzijde. Deze uitgaven steunen sommige groepen immers meer dan andere. We kennen dit als het **Mattheus-principe**, "*zij die al veel hebben, krijgen meer, en zij die niet veel hebben, wordt ontnomen wat ze verdienen*". We kunnen de vraag stellen of er, behalve in de armoedebestrijding, een beleidsdomein is waar dit principe niet te vinden is.

De salariswagen is het symbool bij uitstek van het Mattheuseffect. Dit werd recent voldoende in de verf gezet. Premies voor een elektrische wagen zijn sowieso premies voor dure wagens; wagens die niet onmiddellijk in het bereik van een modaal gezin liggen. Indien het systeem van de salariswagen onmiddellijk zou afgeschaft worden, dan zou de federale regering direct 1,9 miljard beschikbaar hebben voor een ander mobiliteitsbeleid¹.

Is de fiscale ondersteuning om de hogere inkomensgroepen 'groen' te laten rijden noodzakelijk? Maatregelen om het Klimaat te verbeteren zijn steeds sociaal want de laagste inkomensgroepen worden het meest getroffen. Maar dan zijn de klimaatmaatregelen ontworpen vanuit de vragen en noden van de lagere inkomensgroepen!

De fiscale uitgaven voor het stimuleren van het eigendom zijn eveneens veelzeggend.

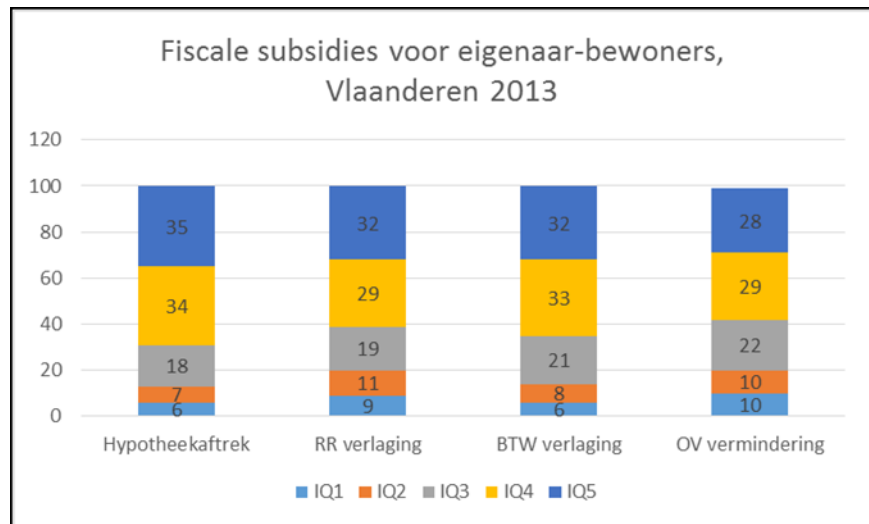
De federale middelen voor een tweede en volgende woning gaan in essentie volledig naar gezinnen die al een woning bezitten. De vraag is dan ook of een dergelijke ondersteuning wel

¹ <https://newmobility.news/2019/03/29/afschaffen-salariswagen-levert-schatkist-19-miljard-op/>

nodig is. We kunnen deze middelen beter inzetten voor klimaatdoeleinden of het versterken van de huurmarkt.

De tweede grafiek geeft een overzicht van 4 fiscale subsidies; deze uitgaven worden gerangschikt volgens gebruik per inkomenskwintiel. De eerste twee inkomenskwintielen gebruiken amper 1/5 van de subsidies, de twee hoogste inkomenskwintielen 60 tot 70% van de subsidies.

Dit Mattheuseffect weegt door op de ganse levensloop: uit de studie 'de lage middenklasse' weten we dat de gepensioneerden uit de lage middenklasse die een eigen woning bezitten, qua welvaart eerder aanleunen bij de kernmiddenklasse. Dit is totaal anders voor de 1/3 gepensioneerden uit de lage

middenklasse die huren. Zij hebben geen woning kunnen verwerven. Ze hebben meestal een laag tot zeer laag pensioen. Het gevolg is dat zij hierdoor eerder behoren tot de groep armen. Het Mattheuseffect m.b.t. het eigenaarschap duwt ouderen die huren in de armoede.

Sparen voor je pensioen is een ander typisch voorbeeld van een Mattheuseffect.

De eerste pijler, het basispensioen is in België heel laag.

De tweede pijler, de groepsverzekering, is maar voor een deel van de werkende bevolking weggelegd.² 63% van de actieve werknemers is actief aangesloten bij een aanvullend pensioenplan voor werknemers. Dit lijkt veel, maar achter de plannen zitten er grote verschillen: de gemiddelde verworven reserve voor iemand die de pensioenleeftijd nadert bedraagt 54.749 euro, de mediaan ligt echter slechts op 8.076 euro. Concreet betekent dit dat de helft van de aangeslotenen minder dan 8.000 euro heeft opgebouwd als reserve.

De derde pijler is het persoonlijk aanvullend pensioen, het pensioensparen. Ongeveer 1,6 miljoen Belgen of 14%, hebben eind 2017 19,64 miljard opzij gezet voor hun oude dag. En wat heeft de rest?

De vierde pijler van het pensioenplan is het vastgoed. De eigen woning als ouderdomsverzekering voor wie eigenaar is kunnen worden.

Het pensioen is een toonvoorbeeld van het Mattheuseffect: we zijn één van de landen met een laag pensioen, maar tegelijk het land waar veel gezinnen een hoog vermogen hebben.

Volgende tabel maakt het onderscheid in vermogen duidelijker.³ Deze geeft ook de evolutie van het vermogen tussen de verschillende inkomensgroepen weer. De onderste 50%, uitgezonderd het aanvullend pensioen, ziet haar aandeel in het totale vermogen van de Belgen dalen. De top 1% ziet vooral haar aandeel ander vastgoed, hypothecaire schulden en pensioensparen stijgen,

²https://www.fsma.be/sites/default/files/public/content/NL/Pensioenen/sectoroverzicht_2018.pdf&cd=1&hl=nl&ct=clnk&gl=be

³http://www.centrumvoorsociaalbeleid.be/sites/default/files/D%202017%206104%2001_juni2017.pdf

voor de kernmiddenklasse (hier gedefinieerd als volgende 40%) is vooral het vastgoed belangrijker geworden.

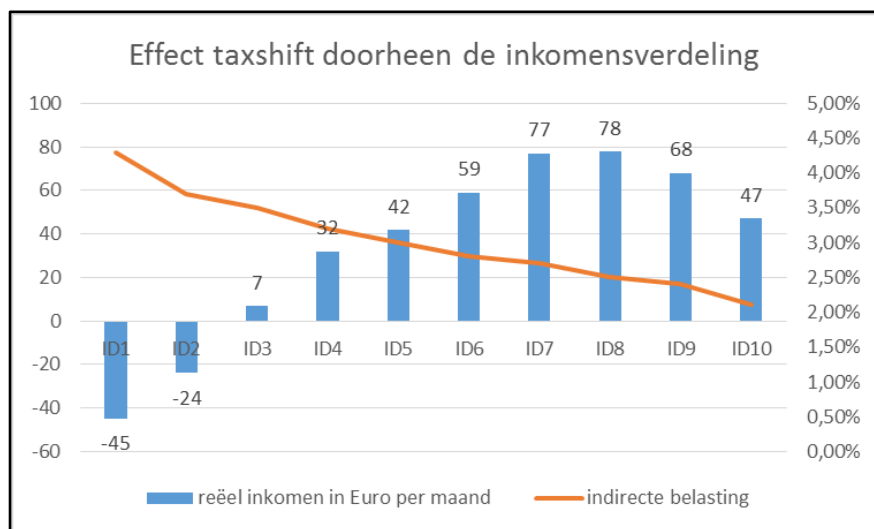
Vermogenscomponent	Jaar	Onderste 50%	Volgende 40%	Top 10%	Top 1%
Eigen woning	2010	↓ 36,3	↑ 46,6	17,2	2,2
	2014	↓ 34,4	↑ 49,2	16,2	1,9
Ander vastgoed	2010	↓ 25,6	↑ 44,9	29,8	↑ 2,7
	2014	↓ 23,7	↑ 48,7	27,3	↑ 4,3
Hypothecaire schulden	2010	↓ 16,7	65,7	↑ 17,6	↑ 1,7
	2014	↓ 14,9	61,3	↑ 23,9	↑ 4,9
Aanvullende pensioenspaarfondsen en levensverzekeringen	2010	20,5	55,8	↑ 23,6	↑ 1,9
	2014	21,1	55	23,9	2,6

De dienstencheques, een ander voorbeeld, richten zich vooral op de hardwerkende middenklasse. Het systeem heeft het voordeel dat laaggeschoolden uit het zwart werk in een regulier systeem komen. Toch staat dit systeem onder druk: het aantal midden geschoolden dat in dit systeem tewerkgesteld werd, nam in de vermelde periode toe van 28.109 (38,8 procent) tot 40.198 (43,6 procent); bovendien stijgt het aantal hooggeschoolden dat erin tewerkgesteld wordt van 1.449 in 2009 tot 4.006 in 2015. Dit laatste aandeel verdubbelde in diezelfde periode van twee procent tot 4,35 procent. De meerderheid van de werknemers in dit systeem blijft nog steeds laaggeschoold, alhoewel hun aandeel in de periode 2009-2015 afkalfde van 59,2 tot 52 procent.⁴

Er zijn dus voldoende middelen, 16 miljard, maar ze worden vooral verdeeld over de midden- en hogere klassen. Met alle gevolgen voor de andere inkomensgroepen: zij blijven achter.

Dit is het eerste luik van het Mattheus-principe: “zij die al veel hebben, krijgen meer”. Het tweede luik, “zij die niet hebben, wordt ontnomen wat ze verdienen”, wordt veel minder vermeld.

Iedereen die belastingen betaalt, betaalt mee aan de bovenstaande uitgaven. Elke uitgave moet immers gefinancierd worden. Een voorbeeld: de taxshift wordt niet enkel gefinancierd met een begrotingstekort; de verhoging van de indirecte belastingen draagt deels de taxshift.

In de derde grafiek⁵ wordt duidelijk wie wint en wie verliest, maar bovenal wie betaalt voor de taxshift. De toename

⁴ http://www.standaard.be/cnt/dmf20170110_02666737

⁵ Gebaseerd op de studie van Capéau, B., Decoster, A., Maes, S. en Vanheukelom, Betaalt de taxshift zichzelf terug? Leuvense Economische Standpunten, 2018/168

van de te betalen indirecte belastingen verloopt monotoon dalend doorheen de inkomensverdeling: 4,3% van het beschikbaar inkomen voor de armste 10%, tot slechts 2,1% voor het hoogste deciel. De tien procent rijksten dragen procentueel amper de helft bij in tegenstelling tot de 10% armsten.

Het nettoresultaat in procenten is dat het laagste deciel een verlies optekent van zijn reëel beschikbaar inkomen van 3,7% of 45 euro per maand, dat het verlies omslaat in een (kleine) winst van 0,4% vanaf het derde deciel (amper 7 euro), om dan verder te stijgen tot deciel 7 waar de winst van het reëel beschikbaar inkomen 2,3% bedraagt.

De conclusie is scherp: er is vandaag een omgekeerde herverdeling van arm naar rijk. De lagere inkomensgroepen genieten weinig van de vele premies, subsidies, fiscale aftrekken ... . Bovendien betalen zij via hun belastingen mee aan deze uitgaven.

Armoedebestrijding kost inderdaad middelen, maar deze zijn binnen de huidige budgetten, dus binnen de 16 miljard, zeker te vinden. **Heroriëntering is dus de sleutel voor een effectieve armoedebestrijding.**

Frank Vandenbroucke in De Standaard: "maar de essentie is dat belastingen, uitkeringen, kinderbijslag en huisvestingsbeleid leiden tot een betere algemene verdeling van inkomens en bestedingsmogelijkheden over huishoudens." (DS 2april 2019)

3. Herverdeling en heroriëntering staan centraal

3.1. De laagste inkomens moeten omhoog

In 1974 werd de wet op een bestaansminimum ingevoerd. Dat recht moest eenieder met onbestaande of onvoldoende middelen toelaten een waardig leven te leiden. In 1994 werd art. 23 in onze grondwet opgenomen dat bepaalt: '*Ieder heeft het recht een menswaardig leven te leiden. (...)*

In 2019 moeten we vaststellen dat deze grondrechten in werkelijkheid niet gerealiseerd worden, want 19% van de mensen in België kan geen menswaardig leven leiden. Zij zitten aan de grond. Dit terwijl verschillende regeringen beloofden de sociale minima menswaardig te maken. Eerste minister Letermé: "*Ook met een leefloon moet men menswaardig kunnen leven. En dat is geen onbetaalbare belofte.*"

Vice-eerste minister Kris Peeters vroeg recent het Planbureau wat het optrekken van de sociale minima tot aan de armoedegrens zou kosten. De rekening is volgens het Planbureau 1,2 miljard.

Volgens het CSB mag het optrekken van de sociale minima niet geïsoleerd gebeuren: de werkloosheidsval moet vermeden worden. Het CSB pleit daarom in haar studies voor het verhogen van de minimumlonen via een verhoogde werkbonus⁶. Een verhoogde werkbonus zal al vlug enkele miljarden euro's belopen. Ook de vakbonden hebben voorstellen om het minimumloon op te trekken.

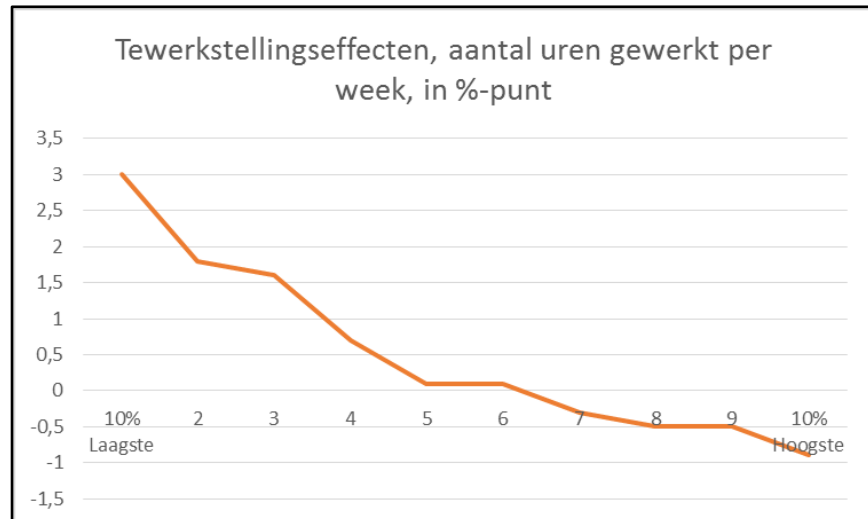
De vraag is of dit alles te betalen is?

De keuze voor een dure taxshift maakt duidelijk dat –indien er politieke wil is- er middelen te vinden zijn.

---

⁶ Dieter Vandelannoote & Gerlinde Verbist, The Impact of In-Work Benefits on Employment and Poverty, CSB WORKING PAPER, 17/01

We weten uit verschillende wetenschappelijke studies⁷ dat werk-‘incentives’ groter zijn bij lagere inkomens dan bij hogere. Ook André Decoster wijst op dit effect: vanaf het vijfde inkomensdeciël is het effect op meer werken omwille van de inkomensstijging amper merkbaar (0,1 pp) en vanaf het zevende zelfs negatief (tot -0,9 pp).

Met andere woorden: de taxshift heeft amper een positief werk-effect op de midden en hogere inkomensdecielen, maar wel –indien goed gemoduleerd- op de lagere. De taxshift belooft vanaf het derde deciel, maar het positief werk-effect zit echter in de lagere decielen. De vraag moet dan ook gesteld worden of de taxshift wel goed georganiseerd is.

We durven dus te pleiten voor een herschikking van de 8,7 miljard (en dus van de taxshift): zowel richting sociale minima als richting de minimumlonen. Deze herschikking kan bovendien rekening houden met de budgettaire noden.

De taxshift toont aan dat er ook gezocht moet worden buiten de bestaande budgetten. Om de sociale minima en minimumlonen te verhogen zijn er bijkomende middelen nodig. De herschikking van de taxshift kan daarin een rol spelen.

3.2. Inzetten op kinderarmoede

Zowel de Vlaamse als de federale regering hebben ingezet op kinderarmoede. Zeker de Vlaamse regering heeft een duidelijke belofte gedaan m.b.t. de halvering van de kinderarmoede. De hervorming van de kinderbijslag tot het Groeipakket stond dan ook in het teken van deze belofte.

Het Groeipakket gaat over veel middelen: ongeveer 3,6 miljard euro. Deze worden verdeeld over de basisbedragen, de sociale toeslagen, de universele en selectieve participatietoelagen en de zeer jonge kinderentoeslagen.

Het budget voor sociale toeslagen bedraagt 222,6 miljoen euro of 6% van het totale budget.

Het Groeipakket heeft een beperkt tot licht positief effect op kinderarmoede. Volgens de Vlaamse regering: voor nieuwe gezinnen daalt het armoederisico met 1,3 procentpunt, van 8,6 % naar 7,3 %. Voor de huidige gezinnen daalt het armoederisico met 0,5 procentpunt, van 8,6 % naar 8,1 %. Op niveau van een nieuw kind daalt het armoederisico met 1,5 procentpunt, van 9,9 % naar 8,4 %. Op niveau van een huidig kind daalt het armoederisico met 0,3 procentpunt, van 9,9 % naar 9,6 %. Veel te weinig dus, met een dergelijk groot budget.

⁷ CSB WORKING PAPER January 2017 No 17/01. “Research indicates that, on average, low-income workers are more responsive to financial incentives (hence, the substitution effect dominates) than middle or high income earners (the income effect dominates) (Blundell et al., 2000 and Chetty et al., 2013)”. centreforsocialpolicy.eu

Het Groeipakket maakt de doelstelling om armoede te halveren niet waar.

#Komafmetarmoede pleit voor een moedige keuze. Mits meer selectiviteit kan kinderarmoede sterker bestreden worden. Simulaties die Decenniumdoelen in 2016 liet maken, gaven aan dat een sterkere selectiviteit (10%) binnen het toenmalig systeem de kinderarmoede met meer dan 2%-punt kon doen dalen.

Beschikbaar budget 2019	3.600,1 miljoen euro
Geraamde uitgaven 2019	3.531 miljoen euro
Basisbedragen en zorgtoeslagen	3.091,1 miljoen euro
Sociale toeslagen	222,6 miljoen euro
Universele participatietoeslagen	61,3 miljoen euro
Selectieve participatietoeslag leerling	110,5 miljoen euro
Selectieve participatietoeslag student	10,7 miljoen euro
Kinderopvangtoeslag	13,9 miljoen euro
Kleutertoeslag (3-4 jaar)	21 miljoen euro

Een grotere selectiviteit is mogelijk binnen de 3,6 miljard van het Groeipakket. Dit vraagt een herverdeling van de middelen. We denken in de eerste plaats aan de middelen voor de kinderopvang- en de kleutertoeslag; beide toeslagen hebben geen duidelijk doel, en ze zijn bovendien ook niet gericht op de zwakste groepen. We stellen voor om deze middelen in te brengen bij de sociale toeslagen. Het verschil tussen raming en beschikbaar budget, ongeveer 70 miljoen, wordt bovendien toegewezen naar de sociale toeslagen. Dit zou 327 miljoen betekenen of 10% van het budget.

Deze extra inzet op selectiviteit kan kinderarmoede en armoede effectief doen verminderen, met minstens 2 %-punt.

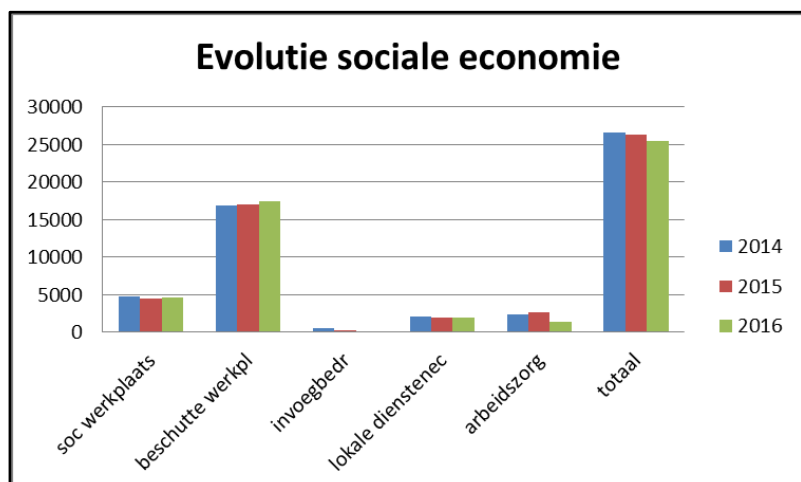
3.3. Inzetten op sociale economie

Ook #Komafmetarmoede zet in op werk, waardig werk weliswaar. Heel wat werkzoekenden zijn echter niet (onmiddellijk) geschikt voor het zogenaamde reguliere werk. Sociale economie is hierop een antwoord.

De aangroei van de sociale economie is echter de laatste jaren gestabiliseerd tot verminderd.

Nochtans is de vraag naar bijkomende plaatsen groot. De VDAB heeft aan meer dan 7.500 mensen een "recht op maatwerk" toegekend, maar zij kunnen niet aan de slag wegens een gebrek aan tewerkstellingsplaatsen.

Vanuit de sector is er de vraag om de eerste vijf jaar 5.000 extra plaatsen te creëren.

#Komafmetarmoede gaat voor 10.000 plaatsen op 10 jaar. Wat kosten deze 10.000 plaatsen extra?

We rekenen op een investering van 21.500 euro per persoon. In deze investering zit een loonpremie, een begeleidingspremie en een organisatiepremie. Hiertegenover staan minder uitgaven voor een werkloosheidsvergoeding (ongeveer 14.300 euro per jaar) en terugverdieneffecten⁸ (ongeveer 3.900 euro per jaar).

De reële kost is dus 3,300 euro per jaar per persoon. Of een budget van amper 16,5 miljoen voor 5.000 personen; 33 miljoen voor 10.000 personen. Een peulschil om moeilijk plaatsbare mensen waardig aan het werk te krijgen. Hiervoor kunnen extra middelen gevonden worden.

3.4. Inzetten op huisvesting

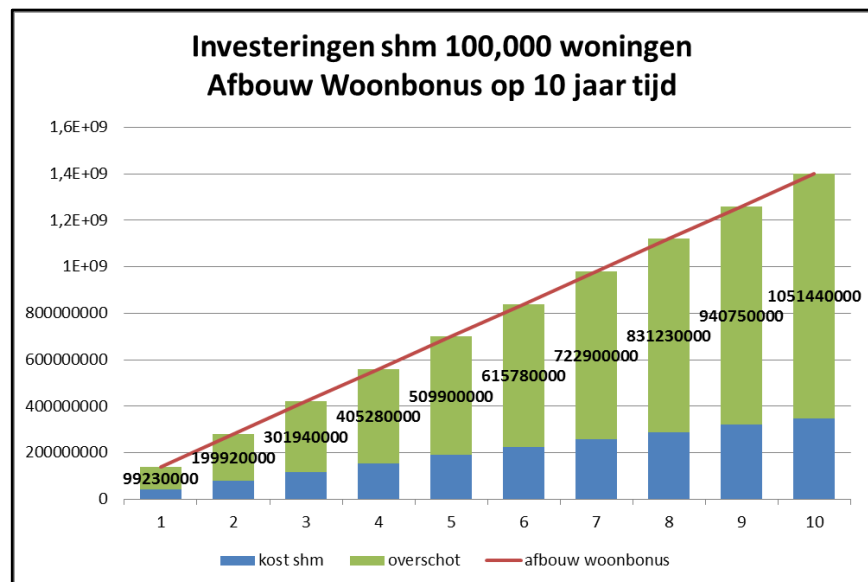
Een betaalbare en degelijke woning voor iedereen is een echte hefboom in armoedebestrijding. #Komafmetarmoede gaat voor 100.000 nieuwe sociale woningen en een uitbreiding van de huurtoelage.

Is dit haalbaar?

Een sociale woning bouwen kost de Vlaamse regering relatief weinig: ze betaalt hoofdzakelijk het verschil in rente tussen wat Vlaanderen leent en uitleent aan de Sociale Huisvestingsmaatschappijen.

Voor 100.000 woningen, 10.000 per jaar extra, hebben we dit

uitgezet in de grafiek. 100.000 sociale woningen kosten na 10 jaar ongeveer 370 miljoen euro. Indien er na deze 10 jaar geen woningen meer bijgebouwd worden, daalt dit bedrag stelselmatig.

In deze grafiek zetten we de afbouw van de woonbonus tegenover de extra uitgaven voor sociale woningen. We bouwen de woonbonus lineair af op 10 jaar. Dit levert vanaf het eerste jaar reeds 100 miljoen vrij te besteden op. Dit bedrag stijgt tot ongeveer 1 miljard na 10 jaar.

Er is dus voldoende ruimte om zowel de uitbreiding van de huurtoelage als het inzetten op sociale leningen te betalen. Ook klimaatinvesteringen in de sociale en private sector kunnen hiermee gefinancierd worden.

#Komafmetarmoede gaat voor 100.000 sociale woningen extra. Dit betekent concreet dat 100.000 gezinnen nog een maximale huur van gemiddeld 400 euro per maand (huidig gemiddelde voor een nieuwe sociale woning) moeten betalen i.p.v. van ongeveer 650 euro huur voor een meestal minderwaardige woning nu. Dat zijn 100.000 gezinnen met een veel lager armoederisico!

⁸ Terugverdieneffecten houden rekening met hogere werknemers – en werkgeversbijdragen, belastingen, ...

3.5. Inzetten op betaalbare energie

Een belangrijk deel van de woonkosten gaat naar verwarming en licht. De energiefactuur is niet enkel zwaar om dragen, ze is ook bezwaard met heel wat kosten die op zich niets te maken hebben met energie.

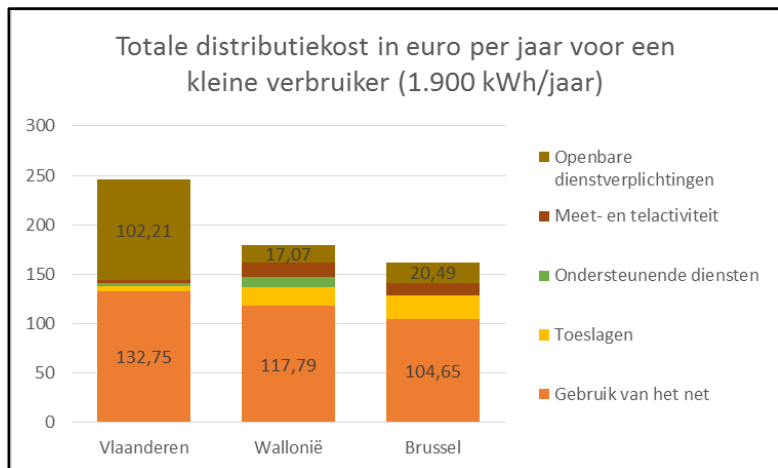
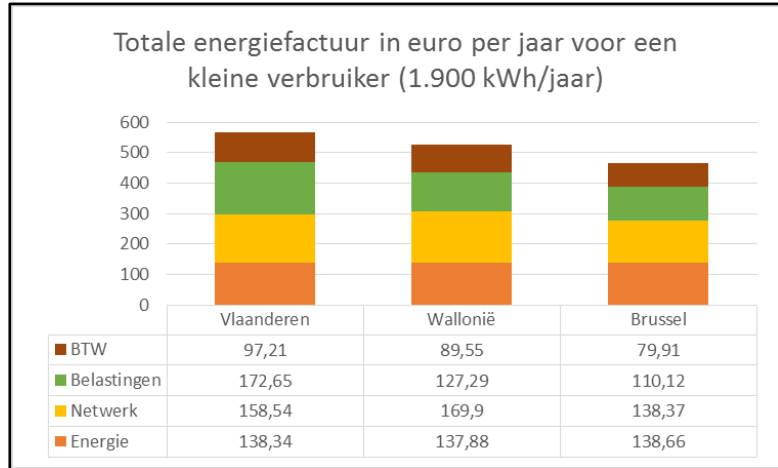
Vlaanderen heeft in vergelijking met de andere regio's een hoge energiefactuur voor de gewone verbruiker. In de grafiek bekijken we de energiefactuur voor een kleine verbruiker. Belastingen (= heffingen plus openbare dienstverplichtingen) zijn de grote slokop.

De VREG⁹ heeft dit verder uitgesplitst. De totale distributiekost bestaat uit 5 componenten waarvan het gebruik van het net en de openbare dienstverplichtingen de grootste onderdelen zijn. In vergelijking met de andere regio's wegen de openbare dienstverplichtingen zwaar door, voor ongeveer 40% van de distributiekost.

De heffingen en de openbare dienstverplichtingen zijn niet-netgebonden tariefcomponenten. Deze worden in de andere regio's en landen grotendeels gefinancierd vanuit algemene middelen.

Indien we de openbare dienstverplichtingen (0,0434573 EUR/kWh) en de lasten voor niet-gekapitaliseerde pensioenen (0,0011855 EUR/kWh) en de overige lokale, provinciale, gewestelijke en federale belastingen, heffingen, toeslagen, bijdragen en retributies (0,0007435 EUR/kWh) halen uit het tarief voor de laagspanningsklant, dan bespaart de kleine verbruiker 86 euro (zonder BTW), of inclusief BTW 104 euro per jaar. Een serieuze slok op de borrel voor een laag inkomen.

De bijdrage van hoogspannings-, middenspannings- en laagspanningsklanten aan heffingen en openbare dienstverplichtingen is ook sterk verschillend. Hoogspanningsklanten zijn hoofdzakelijk

⁹ Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt, Vergelijking van de elektriciteits- en aardgastarieven. Finaal rapport, 31 januari 2019

vrijgesteld van allerlei heffingen¹⁰ en van distributiekosten. De distributiekosten zijn voor middenspanningsklanten eveneens lager dan voor laagspanningsklanten.

Zo wordt de heffing om de steun voor hernieuwbare energie-installaties aangesloten op het Elia-net te dekken maar beperkt gefinancierd door grootverbruikers. De korting op de heffing is afhankelijk van het verbruik.

Financiering hernieuwbare energie aangesloten op Elia-netwerk – Tarief 2019: 0,3621 €/MWh.	
Kortingen per segment van verbruik	
0 GWh - 1 GWh	0%
1 GWh - 20 GWh	47%
20 GWh - 250 GWh	80%
> 250 GWh	98%

Hoe hoger het verbruik, hoe minder de verbruiker moet bijdragen aan de heffing. Voor de hoogste verbruikers is de bijdrage bijna 0%.

Op deze manier ontstaat een subsidiëring van de laagspanningsklanten richting midden- en hoogspanningsklanten. Dit verschil wordt pas merkbaar als we de energietarieven internationaal vergelijken: voor bedrijven scoort Vlaanderen gemiddeld, voor laagspanningsklanten zitten we bovenaan.

De energiefactuur weegt vooral zwaar door op de zwakkere huishoudens.

#Komafmetarmoede pleit voor een herziening van de energiefactuur: niet-netgebonden tariefcomponenten kunnen beter uit de factuur en via de algemene middelen gefinancierd worden. Dit zorgt voor een lagere factuur en een betere herverdeling van de lasten via de belastingen.

3.6. Inzetten op een sterke en solidaire ziekteverzekering

In 2017 besteedden Belgen in totaal 43,8 miljard euro aan gezondheidszorgen. Ongeveer 77,5% van de uitgaven worden publiek gefinancierd. Het resterende gedeelte (10 miljard) is ten laste van de patiënt. De armoedecijfers leren ons dat heel wat mensen om van financiële redenen gezondheidszorg uitstellen; in 2013 was dit zo voor 4% van de Vlamingen.

De MAF, de maximumfactuur is een beschermingsmaatregel die tot doel heeft de eigen kosten in de gezondheidszorg te beperken. Als de kosten van een gezin in de loop van het jaar een bepaalde grens bereiken dan betaalt het ziekenfonds de kosten, die vanaf dat punt gemaakt worden, terug. Het maximale remgeld ligt dus vast. Het laagste plafond waarboven de kosten worden terugbetaald, bedraagt vandaag 468 euro. Voor veel gezinnen is dit al een hoog bedrag.

#Komafmetarmoede stelt voor om dit plafond te verlagen voor gezinnen met een laag inkomen. Een extra MAF-trap van 250 euro is haalbaar. Kostprijs, hebben de mutualiteiten uitgerekend, is ongeveer 13 miljoen euro.

Daarnaast pleiten we om het aantal prestaties die meetellen voor de MAF-factuur uit te breiden.

Een veralgemening van de verplichte derdebetalersregeling is een volgend voorstel. Dit kan stapsgewijs gebeuren. Het RIZIV heeft een eerste stap, beperkt tot de rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming en de chronisch zieken, berekend: een kostprijs van 51 miljoen euro.

¹⁰ Dit zijn onder meer de energiebijdrage (of accijns), de federale energiebijdrage (ifv CREG, NIRAS, Kyotofonds en sociale tarieven), steun offshore windenergie, strategische reserve, Vlaamse energieheffing, groene stroomcertificaten, warmtekrachtkoppeling

Beide voorstellen zijn haalbaar binnen het grote budget van de ziekteverzekering. Een verdere uitbreiding van de maximumfactuur zal bijkomende middelen vragen.

4. Armoede bestrijden is perfect mogelijk

Armoede bestrijden is perfect mogelijk. Met deze boodschap is de campagne van #Komafmetarmoede gestart. Het vraagt enkel moedig beleid, omdat armoedebestrijding een **heroriëntering en herverdeling van de middelen** vraagt én een **rechtvaardige fiscaliteit** nodig heeft.

Er is vandaag immers een grote perverse herverdeling van arm naar rijk. De **Mattheus-effecten** van de vele maatregelen zijn immers dubbel: enerzijds bereiken zij de lagere inkomensgroepen amper en anderzijds betalen zij deze maatregelen toch mee via de directe en de indirecte belastingen. Een rechtvaardige herverdeling zorgt niet enkel voor het nodige budget, maar tegelijkertijd voor de maatregelen die ook en zeker ten gunste komen van de lagere inkomensgroepen.

Rechtvaardige fiscaliteit betekent onder meer progressiviteit in de tarieven: *aan wie sterke schouders heeft, kan meer gevraagd worden*. De energiefactuur is het voorbeeld bij uitstek van onrechtvaardige fiscaliteit: van elke klant wordt immers evenveel gevraagd. Bovendien worden grootverbruikers, middenspanningsklanten en hoogspanningsklanten, ontzien en worden deze gesubsidieerd via de gewone klant. Een herschikking van de energiefactuur naar de algemene middelen levert een kleine verbruiker snel 100 euro winst per jaar op. En dit kan nog hoger liggen via een doorgedreven herverdeling.

Rechtvaardige fiscaliteit vraagt ook dat vermogens worden belast. De ongelijkheid in vermogen wordt immers almaar groter. Rechtvaardige fiscaliteit creëert bijkomende ruimte.

Een **heroriëntering van de middelen** betekent een herschikking van de maatregelen ten voordele van de lagere inkomensgroepen. De **woonfiscaliteit** is hier het voorbeeld bij uitstek. De woonbonus subsidieert de woonkeuzes van vooral de midden- en hogere klasse, ten koste van de lagere inkomensgroepen. Bovendien heeft de woonbonus een prijsopdrijvend effect voor vooral de kleinere woningen. Enkel de verkopers en de banken worden er dus rijk van.

De afschaffing van de woonbonus op 10 jaar tijd levert honderden miljoenen op waarmee sociale woningen en huurtoelagen kunnen gesubsidieerd worden. Er blijven zelfs middelen over voor een klimaattoelage gericht op het klimaatneutraal maken van de minder goede huurwoningen en bescheiden eigen woningen. Op 10 jaar tijd kunnen er zo 100.000 sociale woningen bijkomen, waarbij de armoede daalt met minstens 2%-punt.

De uitgaven voor de tweede en volgende woning kunnen gebruikt worden voor het bijkomend stimuleren van huurwoningen of het klimaatneutraal maken van huurwoningen.

Een **heroriëntering van de middelen** betekent dus moedige keuzes maken. Hiervoor opteerde de Vlaamse regering niet wanneer het **groepakket** werd ontwikkeld. Mits een heroriëntering van het groepakket kan het budget voor sociale toelagen nochtans stijgen tot 10% i.p.v. 6% op het totale huidige budget. Volgens onze berekening zou deze stijging van de sociale toeslagen tot 10% een positief effect hebben op armoede met 2 %-punt.

De **sociale minima en de minimumlonen** verhogen is niet enkel een verbroken belofte, het vraagt een duidelijke keuze om iedereen de mogelijkheid om menswaardig te leven te geven. En dat is, dixit Letermé, geen onbetaalbare belofte. Een **heroriëntering van de taxshift** en

bijkomende middelen zorgen voor het budget om mensen menswaardig te laten leven en hen tegelijkertijd te stimuleren werk te vinden.

Andere maatregelen, zoals investeren in **sociale economie of in de maximumfactuur**, zijn haalbaar binnen de huidige budgetten mits een kleine bijkomende inspanning.

Armoede bestrijden is dus perfect mogelijk, ook binnen de huidige budgetten. Dit vraagt enkel een moedig beleid, een beleid voor heroriëntering en herverdeling, en rechtvaardige fiscaliteit.

De campagne #Komafmetarmoede zet in op dit moedig beleid.

v.u. Michel Debruyne
michel.debruyne@decenniumdoelen.be
www.komafmetarmoede.be
www.decenniumdoelen.be

partners van Decenniumdoelen

met de steun van

